

Asia: VN/21126/2021

Hallituksen esitysluonnos työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain voimassaolossäännöksen ja lain siirtymäsäännöksen muuttamisesta ja eräiden muiden lakien muuttamisesta ja täydentämisestä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Jatkoa esitetään 31.12.2024 saakka. Keskeinen sisältö on kuntakokeiluiden ajan jatkaminen. Kuntakokeilun jatko Hämeessä on perusteltua, jotta kuntakokeilut voivat yhtenäisesti jatkaa toimintaansa, henkilöasiakkaiden palvelu jatkuu keskeytyksettä, työntekijät jatkavat, työnjohto jatkaa, ja työnantajapalveluiden kokonaisuuden edistäminen jatkuu keskeytyksettä (TE-toimisto ja kuntakokeilukunnat).

Kuntakokeilulain jatkon voimassaoloaikana päätetään paikallistasolle siirtämisen yksityiskohdista ja järjestäjäalueista. Hämeen alueelle tulisi mahdollisesti 1-3 paikallista järjestäjää lisää kuntakokeiluiden (2) lisäksi, 20 000:n työntekijäpohjalla (esimerkiksi Forssan seutu+ ja Riihimäen seutu). Uudet paikalliset järjestäjätahot käynnistäisivät toimintansa 2024 mennessä. Hämeen tilanne: kaksi kuntakokeilua jatkaisi järjestäjänä kokonaan tai osittain, tulisi mahdollisesti muita järjestäjiä (2-5 järjestäjää), ja TE-toimiston henkilöstö ja toiminta sulautuisi näihin kaikkiin järjestäjäalueisiin. Nykyisten kuntakokeiluiden käynnistämishaasteet toteutuisivat siis uusilla alueilla 2024-25 aikana. Potentiaalinen vaikutus työn organisoinnin aiheuttamana suorituskyvyn heikkenemisenä julkisiin TE-palveluihin sijoittuisivat siis arviolta vuosien 2021-2026 ajalle. Seutujen välillä muutos tapahtuisi eri aikaa painottuen ja toiminnallisesti eri tahtisesti.

Henkilöasiakkaat: Kuntakokeiden käynnistäminen on osoittanut, että siirtymäajan täytyy olla riittävän pitkä aloittamisesta täyteen toimintakykyyn (vähintään 1 vuosi, todellisuudessa useita vuosia). Kuntakokeiluiden sisältö on tällä hetkellä rajattu tiettyjen asiakasryhmien palveluun. Kuntakokeiluiden käynnistäminen osui suhdanteessa vaikeaan tilanteeseen, joka todettu hallituksen esityksessä: "Heinäkuuhun mennessä kokeilujen kokonaisasiakasmäärät ovat kasvaneet noin neljä prosenttia lähtötilanteeseen verrattuna. Työttömien määrä on kasvanut noin 3 prosenttia. Työttömät muodostavat edelleen noin 70 prosenttia kaikista kokeilujen asiakkaista. Etenkin

pitkäaikaistyöttömien määrät ovat kasvaneet (12 %). Positiivinen muutos on kohdentunut lomautettuihin, joiden määrä on työmarkkinoiden elpymisestä johtuen laskenut koko maassa. Työnhakijoiden aktivointiaste on kokeiluissa myös laskenut lähtötilanteeseen verrattuna ja oli heinäkuun lopussa 23,6 prosenttia. Maalis-heinäkuun aikana kokeilualueet ovat ohjanneet työnhakijoita pääasiassa kuntouttavaan työtoimintaan (16 000 alkanutta jaksoa), työvoimakoulutukseen (8 100 alkanutta jaksoa) ja erilaisiin kokeiluihin (7 600 alkanutta jaksoa). Kokeilujen käynnistyessä kuntien vastuulle siirtyneiden asiakkaiden suunnitelmavelka eli se osuus työttömistä, joilta puuttui ajantasainen työllistymissuunnitelma, oli korkea."

Hämeessä työttömät ovat erityisesti Päijät-Hämeen osalta vaikeasti työllistyviä valtakunnallisesti (esimerkiksi Pyykkönen, EVA: Sitkeästi työttömät 2021). Työttömyyden pitkittyminen on yksi tilastollinen tekijä ja korreloi myös työkykyyn liittyvien tekijöiden kanssa.

Hämeessä kuntakokeilut ovat suurimmilla kaupunkiseuduilla Lahdessa ja Hämeenlinnassa. Kuntakokeiluiden merkittävyys on suuri (9/2021: Lahden kuntakokeilu: työnhakijat yhteensä 11493/työttömät työnhakijat: 7463, Hämeenlinnan kuntakokeilu: 4682/2886, Hämeen Te-toimisto: 24642/9064).

TE-toimistoja on ohjattu TE-palvelustrategialla työnantajalähtöisempään suuntaan 2021-2023. Hämeessä TE-toimisto on rakentanut integroituja tiimejä, joissa työnantaja - ja työnhakijatarpeita mietitään kokonaisuutena. TE-toimistolla on myös työnantajien palveluun kohdennetut resurssit, verrattuna kuntakokeiluihin. Henkilö- ja työnantaja-asiakas kuntakokeilupaikkakunnalla, ja muulla paikkakunnalla on eriarvoisessa asemassa toistaiseksi. Kuntakokeiluihin ja TE2024-siirtymävaiheeseen liittyy toiminnallisia riskejä tasavertaiselle TE-palvelulle: henkilöstömäärä ei seuraa asiakasmäärää ja työnantajayhteistyötä täytyisi rakentaa tiiviisti kuntakokeiluihin, että julkisilla TE-palveluilla saadaan vaikutusta aikaan, ja tasavertainen palvelu toteutuisi.

Yleisellä tasolla kokeilulainsäädäntö ei saisi olla tulevaa mallia rajoittava. Esimerkiksi järjestämisalueet saattaisivat muuttua kuntakokeiluista varsinaiseen järjestämisalueen siirryttäessä.

Vaikeassa asemassa olevien asiakkaiden osalta hyvinvointialueiden kytkentä pitkäaikais- ja kuntoutusasiakkaiden osalta olisi käytännöllistä toiminnallista syistä. Näiden asiakkaiden saamiseksi työmarkkinoille tulee toiminnallinen riski hyvinvointi- ja TE-järjestäjälakeiden eriytymisestä. Toiminnallisessa riskillä tarkoitetaan julkisen työnhakija- tai työnantaja-asiakkaan muuttuvaa tai viivästyvää palvelua johtuen muuttuneesta työn organisoinnista.

Häyrinen Eero

Hämeen ELY-keskus - Hämeen ELY-keskus, TYO-yksikkö